Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 6, Petersburg 1871

— 2) f. आ *der wilde Dattelbaum* Râǵan. im ÇKDr. — 3) n. *a) Blei* H. 1041. — *b) Zwiebel, Knoblauch.* — *c) Pfeffer* Râǵan. im ÇKDr.

यवपाल (यव + पाल) m. P. 6,2,78.

यवपिष्ट (1. यव + पिष्ट) n. *Gerstenmehl* Gobh. 3,5,4. Suçr. 2,348,11.

यवप्रख्य (1. यव + प्रख्या) adj. *gerstenähnlich;* f. आ Bez. *eines best. Ausschlages* Bhâvapr. im ÇKDr.

यवफल (1. यव + फल) m. 1) *Bambusrohr* AK. 2,4,5,26. H. 1153. an. 4,297. Med. l. 162. Hâr. 176. — 2) *Nardostachys Jatamansi* (जटामांसी) *Dec.* — 3) *Wrightia antidysenterica R. Br.* H. an. Med. — 4) *Ficus infectoria Willd.* (प्लक्ष) Çabdar. im ÇKDr. *Zwiebel* Wilson nach ders. Aut.

यवबुस (1. यव + बुस) *Gerstenspreu* P. 4,3,48. Davon adj. यवबुसक *zur Zeit der Gerstenspreu abzutragen:* ऋषा ebend.

यवमध्य (1. यव + म°) 1) adj. f. आ *dessen Mitte der eines Gerstenkorns gleicht* d. i. *in der Mitte am stärksten und nach den Enden abnehmend* Çat. Br. 13,6,1,9. Suçr. 1,295,7. 2,17,13. eine Kuh Varâh. Bṛh. S. 61,3. गायत्री (7 + 10 + 7 Silben) ṚV. Prât. 16,17. त्रिष्टुभ् (8 + 8 + 12 + 8 + 8) 47. Verz. d. B. H. 100,16. Ind. St. 8,254. — 2) m. *eine Art Tamburin* H. 293, Sch. — 3) n. *eine Art* Kândrâjaṇa Prâjaçittat. im ÇKDr. Kull. zu M. 11,217. — 4) n. *ein best. Längenmaass* Mârk. P. 49,38.

यवमध्यम n. = यवमध्य 3) M. 11,217.

यवमत् (von 1. यव) P. 8,2,9. 1) adj. *getraidereich;* n. *Kornreichthum:* अश्वावद्गोमद्यवमत् ṚV. 8,82,3. 9,69,8. 10,42,7. कुविदङ्ग यवमन्तो यवं चिद्यथा दान्त्यनुपूर्वं वियूय *Kornbauer* 131,2. *Gerste enthaltend, mit Gerste vermengt* TS. 6,2,10,3. 11,2. Kâṭh. 25,10. 26,5. Çat. Br. 3,6,1,7. 7,1,3. Âçv. Gṛhj. 1,11,3. 2,8,15. 4,8,7. — 2) m. N. pr. eines Gandharva Çat. Br. 11,2,3,9. Verfassers von VS. 2,19 VS. Anukr. — 3) °मती f. *ein best. Metrum, 2 Mal* —⏑—⏑—⏑—⏑—⏑—⏑, ⏑—⏑—⏑ —⏑—⏑—⏑— Colebr. Misc. Ess. II,165 (VI,11). Ind. St. 8,362.

यवमय (wie eben) adj. *aus Gerste bestehend, — bereitet* P. 4,3,149. चरु TS. 1,8,7,1. 2,4,11,5. Çat. Br. 2,2,3,13. 5,3,16. 5,2,4,11. 5,5,9.

यवमात्र (1. यव + मात्रा) adj. *so gross wie ein Gerstenkorn* Kâtj. Çr. 3,4,1.

यवयु, यवयति denom. von युवन् West.

यवयस n. N. pr. eines Varsha im Plakshadvîpa Bhâg. P. 5,20,3.

यवयावन् (von यु) adj. *abwehrend:* यवयावानो देवा यावयत्त्वेनम् AV. 9,2,13.

यवयु (von 1. यव) adj. *Korn wünschend* ṚV. 8,67,9.

यववक्त्र (1. यव + वक्त्र) adj. *mit einer dem Gerstenkorne ähnlichen Spitze versehen:* सूची Suçr. 2,103,13. शलाका 343,14.

यवशिरस् adj. *dessen Kopf die Gestalt eines Gerstenkorns hat;* s. u. यवग्रीव.

यवशूक m. = यवक्षार Trik. 2,9,36. Ratnam. 86.

यवशूकज m. dass. Râǵan. im ÇKDr.

यवस n. (m. AK. 2,4,5,33. Halâj. 2,36, die v. l. aber n.) *Gras, Futter, Weide* H. 1195. ṚV. 1,38,5. 3,45,3. 4,41,5. 42,10. ईयुर्गावो न यवसादगोपाः 7,18,10. 87,2. क्षयन्तो रायो यवसस्य भूरेः 93,2. स नो यवसमिच्छतु 102,1. धेनुर्यवसस्य पिप्युषी 2,16,8. सदांसि रण्वो यवसेव पुष्यते 10,11,5. 25,1. 99,8. 100,10. 115,2. गावो न यवसेषा 1,91,13. °मुष्टि Çâṅkh. Çr. 3,20,1. Âçv. Gṛhj. 2,4,8. यवोदके *Futter und Wasser* Kâtj. Çr. 26,6,23. Pâr. Gṛhj. 3,14. M. 7,75. 195. 11,196. Jâǵń. 3,300. देशे सुयवसोदके MBh. 3,2534. 15043. 12,8393. Hariv. 4429. R. 2,46,12 (44,12 Gorr.). 91,72. R. Gorr. 2,47,14. Suçr. 1,122,7. Kâm. Nîtis. 11,16 (lies °यवसेन्धनं). 15,41. 19,6. Kathâs. 18,114. 75,92. Varâh. Bṛh. S. 93,5. Bhâg. P. 1,17,3. 4,17,23. 18,23. Pańkat. 47,10. 182,13. ed. orn. 4,18. — Vgl. आ°, सु°, सू°.

यवसप्रथम adj. VS. 21,43 nach Mah. *unter den Speisen* (य°) *die erste* (प्र°) *Stelle einnehmend;* eher *mit der Weide beginnend* d. h. *auf guter Weide beruhend, wohlgenährt.*

यवसाद् (यवस + 2. अद्) adj. *Gras verzehrend* ṚV. 1,94,11. *weidend* 10,27,9.

यवसिन् und यवस्यु s. सु°.

यवसुर n. *ein aus Gerste* (1. यव) *bereitetet berauschendes Getränk* (सुरा) ÇKDr. nach Siddh. K.

यवागू Uṇâdis. 3,81. f. Siddh. K. 248,*a*,8. *Reisbrühe* (Wasser mit wenigen Reiskörnern gekocht; nach einigen Angaben 6 Theile Wasser auf einen Theil Reis); auch *dünne Abkochungen von andern Körnern und Stoffen.* AK. 2,9,50. H. 397. Halâj. 2,165. TS. 6,2,5,2. Taitt. Âr. 2,8,8. जर्तिल°, गवीधुक° TS. 5,4,3,2. TBr. 2,1,5,6. Çat. Br. 1,7,1,10. 2,5,3,16. Kâtj. Çr. 4,2,17. 15,22. 5,11,10. 7,4,27. Schol. 308,21. Gobh. 1,3,9. Çâṅkh. Çr. 2,7,9. 3,12,15. Âçv. Çr. 2,3,2. M. 6,20. 11,106. तिलतण्डुल° Suçr. 1,158,13. क्षीर° 159,18. रस° 128,8. सिक्थैर्विरहितो मण्डः पेया सिक्थसमन्विता। विलेपी बहुसिक्था स्याद्यवागूर्विरलद्रवा॥ 229,15. 2,22,5. 56,16. स्वल्पतण्डुला 229,18. Çârṅg. Saṁh. 2,2,112. 3,1,20. Varâh. Bṛh. S. 51,31. Mârk. P. 39,54. fg. P. 7,3,69, Vârtt., Sch. क्षैरेयी P. 4,2,20, Sch. Nach Çârṅg. Saṁh. 2,2,101. fg. *ein Decoct, für welches 4 Theile eines Stoffes in 64 Theilen Wasser gesotten und der Abguss auf die Hälfte eingekocht wird.*

यवागूमय adj. (f. ई) von यवागू P. 5,4,21, Sch.

यवाग्रज (1. यव - अग्र + 1. ज) m. 1) = यवक्षार AK. 2,9,109. H. 943. Med. n. 15 (जवाग्रज). Ratnam. 86. — 2) = यवानी Râǵan. im ÇKDr.

यवाग्रयण (1. यव + आ°) n. *Gerstenerstlinge* Schol. zu Kâtj. Çr. 1,8,6. 4,6,1.

यवाचित (1. यव + आ°) adj. *mit Gerste (Korn) beladen* TS. 1,8,18,1. Çat. Br. 5,4,5,22. Pańćav. Br. 18,9,17. Kâtj. Çr. 15,8,27. Âçv. Çr. 9,4,18.

यवाद् (1. यव + 2. अद्) adj. *Gerste essend* ṚV. 10,27,9.

यवान adj. *rasch, schnell* Med. n. 110 fehlerhafte Schreibart für जवान, partic. von 1. जू; vgl. 1. जवन.

यवानिका f. = यवानी AK. 2,4,5,10.

यवानी (von 1. यव) f. P. 4,1,49. Vop. 4,26. *Ptychotis Ajowan Dec.* AK. 3,4,1,11. Med. n. 110. Suçr. 2,50,2. 222,12. 410,8. 453,12. 459,13. Çârṅg. Saṁh. 2,6,42. Schol. zu Kâtj. Çr. 946,1 v. u. = दुष्टो यवः P., Sch. — Vgl. यमानी.

यवापत्य (1. यव + अ°) n. = यवक्षार Râǵan. im ÇKDr.

यवाम्लज (1. यव - अम्ल + 1. ज) n. *saurer Gerstenbrei* (सौवीरक) Râǵan. im ÇKDr.

यवाशिर (1. यव + आ°) adj. *mit Getraide vermengt, gemalzt:* Soma ṚV. 1,187,9. 2,22,1. 3,42,7. 8,81,4.

यवाष s. येवाष.

Institute of Indology & Tamil Studies, Cologne University, Germany 9.2.2007